

JOANNA
TROLLOPE

kita
šeima

Alma littera

PIRMAS SKYRIUS

Vėliau ji stebėdavosi, kad ligoninėje nė viena nepalūžo. Net Dilė, paplūstanti ašaromis dėl iškritusios blakstienos, prarado žadą. Krisė manė, kad visas tiesiogine prasme ištiko šokas: dėl traumos staiga sutriko įprastos reakcijos. O trauma ištiko gydytojui dar neprasiziūjus. Jos, visos keturios, suprato iš žvilgsnio, dar jam neištarus nė žodžio. Žinojo, kad jis prabilo: „Labai apgailestauju, bet...“ Jis taip ir pasakė. Ir visą laiką, kol gydytojas kalbėjo, jos, Krisė su trimis dukterimis, tik stebeilijo į jį. Ir nė viena nė necyptelėjo.

Krisė neprisiminė, kaip dukras parvežė namo. Tamsina ir Dilė moka vairuoti, bet jai netoptelėjo katrai nors perduoti automobilio raktelius. Ji be žodžių klestelėjo į vairuotojo vietą, Tamsina – bent kartą be ginčų – atsisėdo šalia, o dvi jaunėlės nuslinko ant užpakalinės sėdynės ir be priminimo užsisėgė saugos diržus. Krisė paleido automobilio variklį ir atlaši, lyg rodytų, kokia turi būti tiesi laikysena, nuvažiavo per Haigeito kalvą namo, ten, kur jos gyvena jau aštuoniolika metų, nuo tada, kai gimė Eimė.

Žinoma, prie namų vietos pastatyti automobiliui nebuvo. Vakare, kai žmonės grįžta iš darbo, retai būna.

– Kaip apmaudu, – pernelyg santūriai ir mandagiai ištarė Krisė, o Dilė nuo užpakalinės sėdynės atsiliepė:

– Prie Nelsonų yra vietos.

Paskui, kol Krisė įspraudė mašiną – labai sunkiai, – nė viena neištarė nė žodžio, nes visos mąstė, kaip būtų buvę, jei čia būtų sėdėjęs ir jis. Veikiausiai būtų pasakęs: „Negalima prašyti dabitų pastatyti automobilio. Duok man raktelius.“ Krisė, ko gero, būtų nusijuokusi ir netaikliai juos metusi jam, įrodydama, kad

jis teisus, ir jis akimirksniu būtų dailiai įvažiuavęs į siaurutį tarpą, o jos visos vienu balsu būtų erzinausiai sušukusios: „Pamai-va!“ „Nepamirškite, kad aš iš to gyvenu“, – būtų atšovęs jis.

Jos išlipo iš mašinos, užrakino ją ir pulkeliu patraukė gatve prie savo durų. Šviesa nedegė. Jos išvažiavo dieną, be to, visos pametė galvą, kai atvažiavo greitoji, nes jis buvo siaubingai iš- balęs ir kankinosi, todėl kaip grįš ir kas jų laukia, nė viena ne- galvojo. Ir žinoma, nė viena nebūtų nė drįsusi pagalvoti štai apie tokį grįžimą.

Krisė rakino laukujes duris, o dukterys spietėsi prieangy- je jai už nugaros, lyg spaustų speigas, ir jos trokštų kuo grei- čiau sušilti. Nei iš šio, nei iš to Krisei dingtelėjo, kad reikia iššluoti iš prieangio lapus ir jį būtina perdažyti – jau seniai reikėjo; prisiminė, kaip Ričis sakydavo, kad jo senelė iš Nort Šildso miestelio Tainsaide kasdien, išskyrus sekmadienį, klū- pomis mazgodavo laiptus prie lauko durų. Kasdien. Pasiė- musi šepetį ir cinkuotą kibirą.

Krisė ištraukė raktus iš durų, bet jie iškrito iš rankos. Tam- sina persisvėrė per pasilenkusios motinos nugarą ir uždegė prieškambario šviesas. Paskui dukterys prasispraudė pro Krisę ir plūstelėjo koridoriumi į virtuvę, o ji atsitiesė su raktais saujo- je ir bandė įkišti juos į spyną iš vidaus, bet ranka drebėjo. Įsten- gė tai padaryti tik prilaikydama dešinį riešą kaire ranka.

Paskui nužingsniavo koridoriumi, nosies tiesumu, nežvilgte- lėjusi nei į svetainę, nei juo labiau į jo pratybų kambarį: jo forte- pijoną, įlenktą kėdutę, įrėmintas nuotraukas, muzikinį centrą, galybę dėžių su kompaktinėmis plokštelėmis, diplomais, pažy- mėjimais ir apspurusiomis šūsnimis natų – šių jis niekada ne- išmesdavo. Virtuvės tarpduryje stabtelėjo. Plieskė visos šviesos, radijas buvo įjungtas, regis, KISS stotis, šnypštė virdulys, o trys jos dukterys, jau iškrikusios, raudėjo kruvinomis ašaromis.

Vėlų vakarą Krisė įsiropštė į lovą, spausdama rankose karšto vandens pūslę ir dėžutę „Nurofen Extra“. Šildyklės nenaudojo daug metų. Plačioje lovoje jos pusėje gulėjo elektrinė šildomoji antklodė – Ričis buvo šiaurietis ir niekino šildyklės, – bet ji jau- tėtė, kad šiandakt turi žūtbūt laikyti glėby ką nors šilta, apčiuopia-

ma, paprasta; pasirausė spintoje ir rado mėlyną guminę pūsę, kadaise padovanotą Dilei, įmautą į nailoninį dalmatino pavidalo užvalkalą. Kimštame karikatūriškame dėmėtame snukyje slėpėsi kamštis.

Viena dukterų padėjo jai prie lovos arbatos. Ir stiklą viskio. Krisė niekada jo negerdavo. Ričis mėgo viskį, o jai labiau patiko degtinė. Ir šampanas. Šį vakarą Ričis būtų privertęs jas išgerti šampano: jis sakydavo, kad šampanas – vaistai nuo sielvarto, pykčio, nevilties. Bet jos negėrė. Šaldytuve stovi butelis – beveik visada stovėdavo, – jos jį išsiėmė, pažiūrėjo ir vėl įdėjo. Gėrė arbatą, daug arbatos, paskui Eimė valgė javainius, o Tamsina išėjo paskambinti savo vaikinui – jis gyvena netoli, ir visos girdėjo, kaip ji be paliovos kartoja tuos pačius žodžius. Dilė bandė išžvejoti kelis džiovintus vaivorus iš Eimės javainių, Eimė šėrė jai per ranką, ir Krisė pagaliau palūžo – lig pašėlimo, ir visos priblokštos nutilo kaip žemė.

Turbūt dėl šios naujos isterijos, nors dar nebuvo atsipeikėjusios po pirmo nepakeliamo smūgio, jos ir atnešė viskio. Turbūt todėl jai buvo paklota lova, įjungta naktinė lempa, vonios kambarys apšviestas, o ant kėdutės padėtas rankšluostis. Bet ant šildomo skersinio vis dar kabėjo antras rankšluostis, didžiulis, jam patinkantis, lovoje tebebuvo šešios pagalvės, ant krūvos knygų, kurių jis niekada neperskaitys, gulėjo jo akiniai, liko jo šliurės ir nugerta stiklinė vandens. Krisė žvelgė į stiklinę beveik išsigandusi. Naktį jo lūpos lietė šį stiklą. Naktį. Ir ji ketino gulėti šalia tos stiklinės, nes niekas jos neįkalbėtų paliesti stiklinę ar leisti ją paliesti kam kitam.

– Mama? – tarpduryje stovėjo Eimė.

Krisė atsisuko. Eimė tebebuvo apsirengusi: mini suknelė, džinsai, baletu bateliai, tokie siauri, kad ant nuogų pėdų atrodo kaip juodas ruoželis.

– Ačiū, – tarė Krisė, rodydama į lovą ir viskį.

– Nėra už ką, – atsiliepė Eimė.

Kuokštą plaukų ji prisisegė ant viršugalvio raudonu plastikiniu gnybtu, kiti gaubė veidą. Veidas atrodė baisiai. Krisė išskėtė rankas.

– Eikš čia.

Eimė priėjo ir sutrikusi sustingo motinos glėby. Krisė suprato, kad apkabinimas nevykęs, pernelyg įtemptas, pernelyg nejuokus. Ričis mokėdavo nuraminti, jo glėbyje atšiaurios paau-glės tapdavo meilios ir paklusnios.

– Atleisk, – sušnibždėjo Krisė Eimei į plaukus.

Eimė atsiduso.

– Už ką? – paklausė ji. – Tu jo nenužudei. Jis pats numirė.

Nes aš esu čia, vos neišsprūdo Krisei, nes aš gyva, o jo nėra. Tačiau ištarė kitus žodžius:

– Teks gyventi toliau, valanda po valandos. Teks gyventi toliau.

Eimė pasimuistė, ko neištrūko jai iš glėbio.

– Žinau.

Krisė žvilgtelėjo į nurofeną.

– Nori vaistų, kad palengvėtų? Kad greičiau užmigtum?

Eimė vyptelėjo ir papurtė galvą.

– Ką daro kitos? – paklausė Krisė.

– Dilė užsidarė kambary. Tamė kalbasi su Robiu.

– Vis dar?

– Vis dar, – atsakė Eimė ir apžvelgė miegamąjį, skubiai perbėgdama akimis šlepetes, krūvą pagalvių. – Aš nežinau, ką daryti.

– Aš irgi, – atsiliepė Krisė.

Eimė vėl pravirko. Krisė stipriau suspaudė dukrai pečius ir priglaudė prie krūtinės galvą.

– Suprantu, vaikeliai...

– Aš nepakelsiu...

– Gal nori miegoti su manim? – paklausė Krisė.

Eimė nustojo verkti. Žvilgtelėjo į nebereikalingas pagalves kitoje lovos pusėje. Šniurkščiodama papurtė galvą.

– Negalėčiau. Atleisk.

– Neatsiprašinėk. Tik pasiūliau. Vis tiek nė viena nemiegosim, kad ir kur gulėtume.

– Kai pabusiu, – tarė Eimė, – kokią akimirką neprisiminsiu. Juk taip?

Krisė linktelėjo. Eimė išsprūdo jai iš glėbio ir nuslinko prie durų. Tarpduryje stabtelėjo, ištraukė iš plaukų raudoną gnybtą ir porą kartų spragtelėjo.

– Mums bent jau jo pavardė liko, – tarė neatsisukdama ir nežiūrėdama į motiną. – Mes visos tebesame Rositer. – Ji sudrebėjo giliai atsidūsėdama. – Einu pagriežti fleita.

– Taip, – pritarė Krisė. – Taip. Papūsk.

Eimė dirstelėjo į motiną.

– Tėčiui patiko, kad griežiu fleita, – tarė ji.

Ir nušliurino prie laiptų aikštelės. Krisė išgirdo, kaip dukte plumpina laiptais į antrą aukštą, judviejų su Ričiu perstatytą taip, kad Dilė su Eime turėtų po atskirą kambarį.

Ji miegojo. Manė, kad negalės užmigti, kad užmigti būtų negražu, bet kaip į vandenį įkrito, o po poros valandų pabudo tokioje sielvarto gelmėje, kad iš jos kapanotis nebuvo nei prasmės, nei jėgų. Nenutuokė, kiek laiko kankinasi, bet išmušė valanda, kai ji iškeitė dalmatino pūslę į vieną Ričio pagalvių, kvepiančių dažais, kuriais jis dažydavosi žilas plaukų sruogas; ji vaitodama gniaužė pagalvę, kol staiga suvokė, kad virš užuolaidų matyti šviesos pluoštai, o platane už lango jau bando čiulbėti vienas kitas paukštis. Apsivertė ant šono ir įjungė šviesą. Pusė septynių. Vos prieš šešias valandas trylika minučių prasidėjo pirmoji diena gyvenimo, kurio ji visuomet baimindavosi, todėl niekada neleisdavo sau įsivaizduoti. „Aš būsiu beviltiška našlė“, – sakydavo ji Ričiui, o jis, jei teikdavosi išgirsti, atsiliepdavo: „Nesuteiksiu tau progos įsitikinti“, paskui jai ką nors padainuodavo, porą eilučių Tonio Beneto ar Džeko Džonso baladės, ir nukreipdavo kalbą. Jis visada taip darydavo, sumažindavo įtampą daina. Kadaisė ji manė, kad tai nuostabu. Tačiau per pastaruosius porą metų jai ėmė atrodyti, kad Ričiui lengviau dainuoti negu kalbėtis. O Dieve, jei jis būtų kalbėjęs! Jei būtų ką nors atsakęs! Jei būtų bent tiek padaręs!

Ji ištraukė iš po antklodės kairę ranką ir apžiūrėjo. Daili, išpuoselėta turtingo vyro išlaikomos gražios moters ranka. Ji mūvėjo paprastą siaurą platininį žiedą ir platesnį žiedą su deimantais. Paprastasis žiedas buvo nenaujas, tiesą sakant, gero kai apdilęs, nes Krisė jį pirmą kartą užsimovė beveik iškart, kai gimė Tamsina. Krisė aiškiai prisiminė kada, nes pati jį nusipirko nešioti ligoninėje ir užsimovė ant piršto. Tačiau žiedas su

deimantais buvo naujas. Deimantai buvo dideli, tolimos Pietų Afrikos gelmėse tokių didelių brangakmenių neiškasama. Jie buvo išradingai sukurti mažoje gamyklėlėje netoli Antverpeno mėgdžiojant procesą, kuris gamtoje trunka tūkstantmečius, o šiuo atveju tetruko tris savaites. Krisė paaiškino Ričiui, kad šie deimantai vadinami sintetiniais. Jis pažvelgė į ranką, vėl nusiuko į fortepijoną, paskambino kelis taktus Geršvino ir pasakė:

– Nešiok, mieloji, jei tau teikia džiaugsmo.

– Tu žinai, kas man suteiktų džiaugsmo, – atšovė ji.

Ričis skambino toliau.

– Aš noriu būti ponia Rositer, – neatlyžo ji, – dėl dukterų. Turiu būti ponia Rositer mokykloje. Turiu nešioti vestuvinį žiedą ir būti ponia Rositer.

– Gerai, – tyliai atsakė Ričis, vis garsiau skambindamas. – Žinoma.

– Riči...

– Nešiok deimantus, – pridūrė Ričis. – Nešiok. Leisk man už juos sumokėti.

Bet ji neleido. Iš principo, juk nepriklausoma moteris gali pati nusipirkti išorinio garbingumo ženklus, būtinus už mokyklos vartų net tolerantiškame šiaurės Londone. Savaitę ar dvi ji patenkinta, net šiek tiek džiūgaudama, kad žioplams peršasi tinkamos išvados, gaudydavo žvilgsnius, kryptančius į jos didžiulius deimantus. Kai Tamsina, pro kurios akis neprasprūsdavo nė menkiausia smulkmena, paklausė: „Dieve mano, mama, juos tau padovanojo tėtis?“, ji įstengė droviai šyptelėti, o tokia šypsena lengvai gali reikšti ir koketišką pasitenkinimą. Bet pamazū, vogčia užsispyrėlė širdis įveikė protą: savarankiškumas ir džiaugsmas nieko nebereiškė, palyginti su didžiuliu apgailėtinu troškimu tapti ponia Rositer iš tikrųjų, o ne svajonėse, papuoštose beprasmiškais – ir pačios apgaule susikurtais – ženklais.

Tiesą sakant, svarbi buvo ne tik šeiminė padėtis. Ji buvo Ričio vadybininkė, rūpindavosi jo koncertų sutartimis ir būtina darbui gerove, tvarkydavo jo finansus. Profesiniu požiūriu Ričiui ji buvo labai svarbi, nes būtent ji, Kristina Kelsi, tada dar jauna mergina, įtikino Ričį Rositerį, kad už šiaurinės Anglijos, kur jis iki tol koncertuodavo, jo laukia gausesnė, jaunesnė pu-

blika. Į telefono skambučius Ričis atsakinėdavo nebent savo malonumui, o visus reikalus, ypač buitinius, tvarkyti pavedė jai. Ne, svarbi buvo ne tik šeiminė padėtis.

Ją skatino senas kaip pasaulis, įkyrus, niekuo nepakeičiamas saugumo poreikis. Per dvidešimt trejus bendro gyvenimo metus Krisė nė per plauką neįstengė pastūmėti Ričio skirtis su žmona ir vesti ją. Jis nebuvo katalikas, nebendravo su žmona, jis retai susitikdavo su sūnumi iš anos santuokos. Ričis gyveno Londone viskuo patenkintas su moterimi, dėl kurios ryžosi mesti žmoną ir kurią akivaizdžiai dievino, ir trimis dukterimis, kurias ji jam pagimdė, bet jis nė piršto nepakrutino, kad atsiskęš pirmosios šeimos teisėtai taptų antrosios galva.

Daug metų jis vis kartodavo, kad pagalvos apie tai, nes jo tėviškėje ir giminėje įprastos elgesio normos žmogui svarbios kaip širdies plakimas, todėl jam reikia laiko. Krisė iš pradžių jį suprato, o vėliau bent jau stengėsi suprasti. Bet Ričio pastangos – jei jis apskritai kokias nors dėjo – ilgainiui tapo nepastebimos, o Krisės nerimas ir atkaklumas neišvengiamai augo. Kuo dažniau ji prašydavo – apgalvotai ramiau, todėl itin iškalbingu balsu, – tuo garsiau jis skambindavo Geršviną. Jei ji neatlyždavo, jis pereidavo prie Rachmaninovo ir skambindavo užsimerkęs. Galų gale – ką gi, pasirodo, tai iš tikrųjų buvo galas, – ji nudrožė pirkti dirbtinių deimantų ir (suvokė dabar, apžiūrinėdama kairę plaštaką našlystės ausros šviesoje) atrišo jam rankas radusi praktišką sprendimą – nebe pirmą kartą, šaunuolė Krisė, – kaip gyventi jo nepripažintai.

Ranka nukrito ant minkštos pūkinės antklodės. Visų dukterų pavardė Rositer. Tamsina Rositer, Delija Rositer, Eimė Rositer. Taip jos įregistruotos gimimo liudijimuose, ji sutiko, net paragino. „Išmintingiau joms duoti tavo pavardę, – pasakė ji. – Šiaip ar taip, garsenybė esi tu. Žmonės jas sies su tavim.“

Ji vis laukė, kad jis atsakytų: „Jos – mudviejų vaikai, mieloji, manau, tu irgi turėtum papuošti Rositerių giminę“, bet jis taip neatsakė.

Ričis pripažino dukteris, lyg būtų savaime suprantama, kad jos tapatinamos su juo, jomis didžiavosi ir džiaugėsi kaip pridera. Jo draugams iš Šiaurės pavyko susitaikyti su Ričio persi-

kraustymu į Londoną ir apsimestine perdėta Krisės nuostaba, kad jis taip mielai padeda rūpintis trimis mažylėmis, per penkerius metus išvydusiomis pasaulį; linksmi apkabinę Krisę per pečius su taure rankoje, jie garsiai tvirtindavo, kad jis išdavęs taurų pastovios Šiaurės vyrijos reikalą. Bet nė vienas, net vogčia spoksodamas į Krisės kojas ar krūtis, viešai girdamas jos pagamintus valgius ar gebėjimą gauti Ričiui sutartį garsėjančiose neįtikimu išrankumu vietose, nesiūlė draugui jos vesti. Gal, mąstė Krisė, žiūrėdama į lubas ir vildamasi, jog Dilė viršuje tebemiega, Ričio draugai manė, kad juodu vedę.

Juk dukterys taip manė. Tikriau tariant, dukterys neturėjo pagrindo manyti, kad tėvas jos nevedė. Visos buvo Rositer. Tvarkydama šeimos reikalus, Krisė visada pasirašydavo Rositer. Jos žinojo, kad darbe motina naudojasi Kelsi pavarde ir kad ji tėvo vadybininkė. Joms į galvą nebūtų atėję, kad tėvai nesusituokę, nes apie tai nė vienas jūdviejų neužsiminė. Ričis su Krisė ginčydavosi – tokia buvo šeimos legenda, – nes tėvas norėjo mažiau dirbti ir daugiau skambinti ir dainuoti savo malonumui, o motina, apsukri verslininkė, troško semti pinigų, kol jie vėjais ateina. Krisė suprato, kad dukterys linkusios pritarti tėvui. Niekio nuostabaus – jis visada apsukdavo galvą moteriškajai publikos pusei. Bet, ko gero, dėl to – bent iš dalies – dukroms buvo sunku palikti namus. Tiesa, Tamsina buvo išėjusi, bet greitai grįžo, lyg ir tėvo paraginta, šis neslėpė, kad duktė galinti gyventi namie kiek norinti.

Krisė gurktelėjo. Įsivaizdavo, kaip viršuje be proto tvarkingame kambaryje miega Dilė paprasta medvilnine pižama. Ačiū Dievui, kad ji namie. Ir ačiū Dievui už Eimę ir be proto sujauktą jos kambarį, už Tamsiną žemesniame aukšte tarp kaspinių, gėlių ir porcelianinių batelių. Ačiū Dievui, kad ji pati pralaimėjo, kad jai nepavyko pasiekti tikslo: dukterys tampa savarankiškos nesulaukusios nė dvidešimties. Ričis buvo teisus. Jis klydo dėl daugybės dalykų, bet dėl dukterų buvo teisus.

Krisė vėl pravirko. Pasikišo ranką po antklode ir apsvirtė ant šono: jos laukė puikiai, asmeniškai, skausmingai pažįstama Ričio pagalvė.

– Kur mama? – paklausė Tamsina.

Ji stovėjo virtuvės tarpduryje apsimituriavusi rausvu medvilniniu kimono taip standžiai, lyg skaudėtų pilvą. Prie stalo, apšnerkšto suglamžytų popierinių nosinių gniutulėliais, sėdėjo ir pro langą spoksojo Dilė. Virtuvės gale, prie kriauklės, ant vienos kojos, suėmusi kitos pėdą, stovėjo Eimė ir stebeilijo į sodą. Nei viena, nei kita nė nekrustelėjo.

– Kur mama? – pakartojo Tamsina.

– Nežinau, – atsakė Dilė.

– Nežiūrėjai jos kambaryje? – neatsisukdama paklausė Eimė.

– Durys uždarytos.

Eimė nuleido pėdą.

– Aišku.

Tamsina rausvomis šlepetėmis įtipeno į virtuvę ir pasiteisino:

– Negalėjau užmigti.

– Aš irgi.

Ji paėmė virdulį ir alkūne pastūmė Eimę nuo kriauklės, kad galėtų įpilti vandens.

– Netikiu, kad taip atsitiko.

– Aš irgi.

– Negaliu...

Šaltas vanduo pliūptelėjo į virdulį, pašoko ir aptėškė Eimei rankovę.

– Kvaila karve!

Tamsina nekreipė dėmesio. Nunešė virdulį ant padėklo.

– Ką darysim? – paklausė Dilė.

Tamsina įjungė virdulį.

– Grįšime į ligoninę. Reikia atlikti formalumus...

– Iš kur žinai?

– Daktaras sakė. Vakar vakare. Jis pasakė: „Šiandien jau vėlu, bet rytą grįžkite.“

– Jau rytas, – tarė Eimė, tebežiūrėdama į sodą.

Dilė atsisuko nuo stalo.

– Ar mama žinos, ką daryti?

Tamsina iš spintelės išėmė puodelį.

– Iš kur ji gali žinoti?
 – Įpilk man arbatos, – paprašė Eimė.
 – Kaip tai „iš kur ji gali žinoti“?
 – Kodėl ji turi, – prabilo Tamsina ir jos balsas sutrūkčiojo, – žinoti, ką reikia daryti, kai miršta vyras?
 – Nekalbėk taip! – suriko Eimė.
 Tamsina išėmė antrą puodelį. Luktelėjusi – trečią.
 – Tai tiesa, brangioji, – ištarė nežiūrėdama į Eimę.
 – Man nereikia tokios tiesos!
 – Nė vienai iš mūsų nereikia, – pasakė Dilė. Ji surinko gniu-
 tulėlius, sugniaužė, perėjo per virtuvę ir išmetė į šiukšliadėžę. –
 Ar blogiau, kol nepajėgi suprasti, ar kai supranti?
 – Ir taip, ir taip blogai, – atsiliepė Eimė.
 – Ar mama?... – prabilo Dilė ir vėl nutilo.
 Tamsina ėmė arbatžolių maišelius iš dėžutės, kurią iš Niu-
 kaslo atsivežė tėtis, apdaužytos skardinės dėžutės su prastais
 erlo Grėjaus portretais, išpaustais visuose keturiuose šonuose.
 Iš dėžutės visa šeima nepiktai šaipydavosi – tokia ji buvo pa-
 togi, sena, tokia prasčiokiškai tvari. Ričis ją dievino. Sakydavo
 su tokiais daikčiukais jis augęs vaikystėje, gyvendamas tiesinio
 užstatymo name Nort Šildse. Tvirtindavo, kad dėžutė patiki-
 ma, ir mėgdavo dėti į ją „Jorkšyro“ arbatžolių maišelius. Arba-
 ta „Earl Grey“, nors jo šviesybę gerbiąs, esą skirta puošėivoms
 ir moterims.

Dabar ją drebančia ranka atidarė Tamsina.
 – Ką mama?
 – Ar... ir toliau dirbs vadybininke? – užbaigė klausimą Dilė.
 Tamsina uždarė dėžutę ir skubiai įdėjo į spintelę.
 – Ji labai praktiška. Dirbs.
 – Bet dar yra ir kitas dalykas...
 – Tėtis nebedainuos, – atsisuko nuo kriauklės Eimė.
 – Nebedainuos.
 – Jei tėtis nebedainuos...
 Tamsina virpančia srovele pylė į puodelius verdantį vandenį.
 – Gal ji dirbs kitų žmonių vadybininke...
 – Kas dirbs? – iš tarpdurio paklausė Krisė.

Ji vilkėjo tamsiai mėlyną Ričio chalata, plaukus buvo standžiai susirišusi į arklio uodegą. Dilė atsistojo jos apkabinti, o Eimė atbėgo per virtuvę ir čiupo motiną į glėbį.

– Mes tik svarstėm, – neryžtingai ištarė Tamsina.

– Aš irgi, – pasakė Krisė Dilei į petį. Ir pažvelgė į Eimę. – Kuri nors miegojo?

– Beveik ne.

– Ji griežė fleita, – iškošė Dilė pro sukąstus dantis. – Ji be perstojo pūtė fleitą. Nebūčiau galėjusi užmigti, net jei būčiau norėjusi.

– Aš nenorėjau užmigti, nes būtų reikėję pabusti, – paaiškino Tamsina.

– Čia arbata? – paklausė Krisė.

– Užplikysiu dar vieną...

Krisė priėjo prie stalo, nepaleisdama iš glėbio dukterų. Tą akimirką jai atrodė, kad tik į jas gali atsiremti, tik iš jų sulaukti užuojautos, ir sykiu – kad jos slegia, ji net neišsivaizduoja, kaip įveikti ir užgniaužti šį jausmą. Susmuko ant kėdės, ir Tamsina pastatė priešais puodelį arbatos. Krisė pakėlė akis.

– Ačiū. Skrebučių?

– Negalim nieko praryti, – paaiškino Dilė.

– Pabandykit. Tik po riekelę. Padės, tikrai.

Dilė papurtė galvą. Eimė atidarė spintelę ir valandėlę griozdė. Paskui išėmė pakelį šokoladinių sausainių ir padėjo ant stalo.

– Aš stengiuosi nevalgyti šokolado, – išrėžė Dilė.

– Tu tikra rakštis...

– Ša, – tarė Krisė ir paėmė Dilei už riešo. – Ša. Ša.

Dilė atitraukė ranką ir užsidengė akis.

– Juos valgydavo tėtis...

– Ne, nevalgydavo, – tarė Eimė. – Ne šituos. Jis valgydavo šlykštynes su šokoladinio kremu įdaru, jis...

– Patylėkit, – paprašė Krisė ir paėmė puodelį. – Apie ką kalbėjotės, kai įėjau?

Tamsina padėjo ant stalo puodelius ir pažvelgė į seseris. Šios spoksojo į stalą.

– Apie tave, – atsakė ji.

Krisė pakėlė galvą.

– Ir? – paragino ji.

Tamsina atsisėdo ir apsimituriavo kimono, lyg eitų prieš vėją. Dilė atitraukė ranką nuo veido.

– Mes svarstėme... – prabilo ji, – ...na... ar mes... atsigausime, ar išsiversime, ar...

Stojo tyla.

– Mes labai ilgai neatsigausime, – tarė Krisė. – Negi tu manai priešingai? Čia mano nuomonė. Teks priprasti prie daugybės naujų dalykų, o mes, tiesą sakant, nenorime pratintis. Juk taip? – Ji nutilo. Apžvelgė stalą. Eimė sutrupino sausainį ir dėliojo jį iš gabaliukų. – Bet juk jūs tai žinot. Ne blogiau už mane. Jūs kalbėjot, juk jūs kalbėjot ne apie... ar atsigausime po tokio sukrėtimo, taip?

– Visa kita niekai, apie juos net galvoti... – prabilo Tamsina.

– Ne, – pertraukė ją Krisė, – tokia tikrovė. Turime būti praktiškos. Reikia gyventi. Gyventi toliau. Taip norėjo tėtis. Todėl jis taip plušo.

Ant sutrupinto sausainio pabiro Eimės ašaros.

Krisė vėl suėmė Dilei riešą ir paėmė Eimei už rankos. Stipriai suspaudė ir, žiūrėdama į Tamsiną, pasakė:

– Mes susidorosime. Nesirūpinkite. Turime namą. Ir ne tik namą. Aš dirbsiu toliau. Nesijaudinkit. Dabar tvarkysime reikalus. Kaip nors prastumsime dieną.

Tamsina dešine ranka suko ratu puodelį su arbata, o kairiąją spaudė prie pilvo.

– Reikia pranešti pažįstamiems, – tarė ji.

– Reikia, – sutiko Krisė. – Sudarysime sąrašą.

Tamsina pakėlė akis.

– Ko gero, aš kraustysiuosi pas Robį.

Dilė riktelėjo.

– Mieloji, ne dabar, – alsiai ištarė Krisė.

– Bet aš...

– Užsičiaupk! – staiga išdrožė Eimė.

Tamsina gūžtelėjo pečiais.

– Aš tik pamaniau, jei jau kuriame planus ir sudarinėsime sąrašus...

Eimė persilenkė per stalą.

– Mes ruošėmės sudaryti sąrašą žmonių, kuriems reikia pranešti, kad vakar vakare mirė tėtis, – sušnypštė ji. – O ne sąrašus tipų, su kuriais ketiname sumesti skudurus.

Krisė atsistojo.

– Civilinių aktų registruotojas, – tarė ji, rausdamasi popierių šūsnyje prie telefono. – Laidojimo biuro agentas. Ko gero, laikraščiai. Verčiau pranešti, kol patys nesužinojo.

Tamsina atsitiesė ant kėdės.

– O Margareta? – paklausė ji.

Krisė liovėsi vertusi popierius.

– Kas?

– Margareta, – pakartojo Tamsina.

Eimė su Dile įsmeigė į ją akis.

– Tame...

– Jai reikia pasakyti, – nenusileido Tamsina. – Ji turi teisę žinoti.

Eimė atsisuko ir pažvelgė į Krisę virtuvės gale. Motina laikė užrašų knygelę ir klaikų rašiklį, padabintą siaubingai rausva marabu plunksna.

– Mama?

Krisė lėtai linktelėjo.

– Žinau...

– Bet tėtis nenorėtų! – pareiškė Dilė. – Tėtis niekada su ja nesikalbėdavo, juk taip? Jis išbraukė ją iš savo gyvenimo, jis nebūtų norėjęs, kad ji... – Dilė nutilo. – Tai su ja nesusiję, – piktai pridūrė.

Eimė atsistojo ir vėl nuslinko per virtuvę. Krisė žiūrėjo į tamsius dukters plaukus, krintančius ant nugaros, tamsius Ričio plaukus, tamsius šiaurietiškus Ričio plaukus, tik mergiškus.

– Eime?

Eimė neatsisuko.

– Nereikėjo apie ją užsiminti, – tarė Tamsina. – Nereikėjo. Ji niekaip nesusijusi.

– Nekenčiu jos, – pareiškė Dilė.

– Nederėtų, – prisivertė atsiliepti Krisė. – Ji nekalta, kad tėtis su ja gyveno prieš mus, be to, ji niekada nieko nereikalavo ir nekeldavo mums rūpesčių.

– Bet ji yra, – neatlyžo Dilė.

– Be to, – iš galo virtuvės atsklido Eimės balsas, – ji buvo jo žmona.

– Buvo, – pabrėžė Tamsina.

Krisė prispaudė prie krūtinės užrašų knygelę ir rašiklį su plunksna.

– Vargu ar pajėgsiu jai paskambinti... – tarė ji.

– Aš irgi, – pritarė Dilė.

Tamsina išsitraukė iš kimono kišenės mažutį mobilųjį ir padėjo ant stalo.

– Negražu jai viso labo pasiūsti žinutę...

Krisė staiga mostelėjo laisva ranka.

– Negaliu to padaryti, nepajėgsiu... – ji nutilo ir užsidengė ranka burną.

Tamsina pašoko.

– Mama...

– Viskas gerai, – tarė Krisė. – Nieko man nėra. Tikrai. Bet tu teisi. Suprantu, kad reikia pranešti Margaretai...

– Ir Skotui, – pridūrė Eimė.

Krisė dirstelėjo į ją.

– Žinoma. Skotui. Užmiršau jį, užmiršau...

Tamsina apkabino motiną.

– Velniai griebtų, – sušnibždėjo Krisė, įsikniaubusi į Tamsiną. – Velniai griebtų. Negaliu...

– Ir neturi, – tarė Tamsina.

– Turiu. Privalau. Privalau pranešti Margaretai ir Skotui, kad tėtis mirė.

Visos nutilo. Dilė nurinko nuo stalo puodelius ir sudėjo į indaplovę. Paskui sušlavė sausainio trupinius į delną ir subėrė į šiukšliadėžę, o pakelį įdėjo į spintelę. Visos žiūrėjo į ją. Jos buvo įpratusios stebėti Dilę, itin tvarkingą buityje, bet nepaprastai sujauktų jausmų. Jos palaukė, kol Dilė surado skudurą, nušluostė stalą, išmazgojo skudurą ir, dailiai sulanksčiusi, pakabino ant čiaupo virš kriauklės.

– Ačiū, vaikelai, – vangiai, bet meiliai padėjo Krisė.

– Sužinos ta velnio Margareta ar ne, nesvarbu! – tūžmingai išpoškino Dilė.

Krisė atsiduso ir atsitraukė nuo Tamsinos.

– Svarbu.

– Tėtis nenorėtų!

– Norėtų.

– Tai pranešk! – suriko Dilė.

Krisė sudrebėjo.

– Nieko nepagailėčiau...

– Aš stovėsiu šalia, kai skambinsi, – pažadėjo Tamsina.

Krisė šyptelėjo jai.

– Ačiū...

– Mama?

Krisė atsisuko. Eimė buvo sunėrusi rankas ir atsišliejusi į spintelę, kurion įdėjo sausainius.

– Ką, mieloji?

– Tai padarysiu aš.

– Ką padarysi?

– Paskambinsiu jai, – paaiškino Eimė. – Paskambinsiu Margaretai.

Krisė išskėtė rankas.

– Tu nuostabi. Tikras angelas. Bet neprivalai, tu jos nepažįsti...

Eimė pasimuistė.

– Tada bus lengviau, juk taip?

– Bet...

– Klausyk, – prabilo Eimė, – man telefonai netrukdo. Aš jų nebijau. Surinksiu jos numerį, pasakysiu, kas aš tokia, kas atsitiko, ir atsisveikinsiu.

– O jei ji užsimanys atvažiuoti į laidotuves? – įsiterpė Dilė. – O jei užsigeis atvažiuoti ir sudaryti įspūdį, neva jis...

– Prikąsk liežuvį, – nukirto Dilė Tamsina ir pažvelgė į motiną. – Leisk, – paprašė. – Leisk Eimei jai paskambinti.

– Tikrai?

– Taip, – atsakė Tamsina. – Tegu daro, kaip sakė, ir bus atlikta. Viskas bus baigta po poros minučių.

– O paskui?

– Nebus jokių „paskui“.

Eimė atsiplėšė nuo spintelės ir atsitiesė. Taip ji atrodydavo, prisiminė Krisė, kai mokydamosi nardyti stovėdavo ant tramplino galo, susijaudinusi, sunerimusi, įsitempusi. Eimė pamerkė motinai ir nusišypsojo.

– Pamatysi, – tarė Eimė.